

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Yeri'at Shelomoh ...

Pappenheimer, Salomon Seligmann

המלש, מיהנפפ

Dyhernfurth, [5]571 [1810/11]

דנ העירי

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-8834

הרכבת ז' גופים ליחמנה בחקלות . וישנה הפרות .
הרכבת שני זמנים כי עתה יאכזני אשי . הנדל
יבדילני מן עבר ועתיד . הרכבת ז' בנינים הכנס
את הנגע מהתפעל והופעל . והפתיה בשפתוך
(משלי כ"ד) מהתפעל והדגוש . ועוד כיוצא
בהם רבים שדעתי לדבר על כולם אם יגור ה'
במיים :

יריעה נד

צמור . ציץ . הוראתם בשותפות על דבר
המתנועע משרשו לילך ולהתרחבות
(גוועקס) . וההפרש ביניהם הוא זה . כי הגם
התנועה היא שיתנועע הדבר משרשו להתפשט בארץ
ולעשות פרי יקרא בדרך כלל צמיחה (שפראץ) .
והתחלת התנועה היא מיד כשיחגלה שיוצא איו' דבר
מן השרש אותו הזמן יקרא בטרטות ציצה או יציצה
(קיימן) וע"ש אלה הפעולות הכללית והפרטית הונחו
שם כמה וציץ ג"כ בדרך כלל ופרט . וורה שם ציץ
על הצמח שהוא עדיין בהתחלת צאתו מן השרש
והתגלותו לחוץ (שפרטסלינג) והוא ע"ד פרט . וורה
שם צמח על כל דבר שיש בו כח הצמיחה דהיינו
כח היציאה משרשו להתפשט ולהתרחב' בארץ (גוועקס)
והוא ע"ד כלל . שהוא כולל כל זמן מציאות הצמח
מן התחלת יציאתו לחויר העולם עד הזמן שהוא כלה
ואבד . שבבחינה הזאת יקרא צמח אף בזמן שהוא
עדיין ציץ והינו בבחינת היציאה והצמיחה לחוץ .
ויקרא צמח בזמן שהוא שמתגדל והולך ויקרא ג"כ צמח
כל עוד שהוא קיים בתארו וצביונו אף בזמן שכבר
פסק להתגדל ולעשות פרי כי כל דבר שיש לו שרש ויש
בו כח לצאת מן שרשו לחוץ יקרא צמח מיד שיוצא לחוץ
עד שהוא כלה ונפסד . אמר על תחלת הצמיחה וכל
עשב השדה ערס יצמח (בראשית ב' ה') שלא נתגלה
עדיין שאפי' ציץ לא היה . וכן יחל שער ראשו לצמח
(שופטים ט"ז כ"ב) נטרם הצמיחה אשמיע אחכס
(ישעי' מ"ב ט') דהיינו קודם שיהי' עוד שום היכר
בהיות הדבר . ויאמר ג"כ על הזמן שכבר נעשה צמח
גמור שניכר מהותו ואיכותו והולך וגדל שהוא רוב
לשונות של צמח וצמיחה כמו ישבי הערים וצמח
האדמה (בראשית י"ט כ"ה) . הצמח לכם מן השדה
(שמות י' ה') . צמחה חדרך (תלים ס"ה י"א) ועוד

הרבה דומיהם . ויאמר ג"כ על גמור הצמיחה שכבר
פסק גידול הדבר ומיועד להתיבש כמו דקות ושדופת
קדים צמחות אחריהן (בראשית מ"א ו') . ויצמח ויהי
לבסן סרחת (יחזקאל י"ז ו') . כל טרפי צמחה חיבש (שם
שם ט') . צמח צלי יעשה קמח (הושע ח' ו') .
אבן שם ציץ אינו נופל כ"א על הזמן המועט
ההוא שהתחיל הדבר להתבקע מן
השרש ולהתגלות ואין בו עדיין שום היכר של עלין
וענפים הצמחאי' ברוב הצמחים . כי גורת ציץ מן
יצא לשון יציאה , ושרש יצא רק הצד"י בלבד
המורה בהנחה ראשונה על יציאה מדבר . וכבר
כיוצא לשון יצא צלי יו"ד כמו נא מן התבה לצאת
כצאת הקרח אלל המדקדקים מסרי ס"א יו"ד .
וימצא ג"כ צלי אל"ף שקראו המדקדקים נמי למ"ד
אל"ף כמו היא מוצת (בראשית ל"ח כ"ה) כפי גרסת
ר"ח בתוספות (כתובות ס"ז) . וכן הילת מבין רגליה
(דברי' כ"ח כ"ו) שמה מוכח שאין שרש במלת יצא
רק הצד"י בלבד ויגור ממנו שם ציץ והיינו תחלה
יציאת הצמח לחויר עולם שאין מפל לשון יציאה כ"א
על אותו הרגע שמתחיל הדבר לצאת ועדיין עוסק
ביציאה שאחר שכבר יצא כולו שוב אין בו היכר יציאה
שיצא ממקום שערוב וכענין כל שאר פעולות ותנועות
שלא יפול בהם לשון בינוני והוא כ"א בזמן שעדיין
עוסק בפעולה והתנועה היא ולאחר שגמר יפול בו
לשון עבר שפעל ועשה כך ענין יציאה של ציץ לשון
בינוני דהיינו עוסק ביציאה מן השרש ולחוץ שלא
נגמרת עדיין כל היציאה כולה (קיימנד) . וזה ענין
ציץ של צמחים וגדולי קרקע . ובלשון מושאל יורה
ג"כ על עצימת העינין במקצת כדי לראות הדבר היטב
כמו מנין מן החרקים (שה"ש ב' ט') והיינו שצמחם
את העפעפים עד שלא נשאר ההגלות העינין אף במקצת'
(גוקן) שהוא כענין התגלות הצמח רק במקצת .
ומלשון הצלה והסתכלות גזור שוב שם ציץ של בגדי
ככונה וציצית של בגדים . כמו ועשית ציץ זהב טהור .
ציץ נור הקדש והיינו עם המונח בגובה הראש שהכל
מתחלפין בו (שויא בלעך) . וכן ועשו להם ציצית
והי' לכם לציצית דהיינו להסתכל בהם (שויא פעהדן)
כמ"ש וראיתם אותם . וכפעלים ועליו יציץ נורו
(תלים קל"ב י"ח) כלומר שיהי' גורו נשקף לעיני כל
להסתכל בו או שהוא כששטו לשון יציאה וצמיחה
שלימים נורו ויתגלה לחוץ והענין אחד . אפס במקום
אחד

אחד יקרא צ"ן אע"ס שכבר יצא כל הצמח כולו והוא
 ויקחני בצינת ראשי (יחזקאל ח' ג') שהיינו השערות
 הצומחות מן הראש והכעס שאמר כאן לשון צ"ן
 אע"פ שכבר גדל לפי שאין בשער הכשר חלוקי עיניים
 ומעמדות בבחינה לחימתו וגידולו כמו שיש בשאר
 צמחים שכל שר צמח בתחלה הוא צ"ן אה"כ נעשה
 בעל עלים וענפים אה"כ מוציא פרה ועושה פירות
 ומתיבש ונופל ומכל אלה העיניים וסגוי המעמדות
 אין גם אחד בשער הראש שהוא השגדל הרבה הוא
 בעצמו כמו שה' בתחלה צמחתו אין גוסף בו שום
 איכות חדש לכן יכול עליו שם צ"ן תמיד אחר שלא
 נעשה בו ענין חדש ומאחר שתחלה איכותו צ"ן טוב
 אין כאן כבה שיה' נעחק מזה השם להיות נקרא בשם
 אחר וזכו מה שאמרו בש"ס (מנחות מ"ב) ועשו
 להם צינת אין צינת אלא ענף וכה"א ויקחני בצינת
 ראשי ולכאורה יקשה ענף מאין דבר שיהיה שהרי
 בפסוק שהביא ממנו ראינו לא נזכר כלל שם ענף ?
 אך הענין שנקראו השערות צינות ע"ש הצמיחה
 הצומחות מן הראש כענין ענפים הצומחים מן הקנה
 והסדן של צמח וכמו שבכל הצמחים הצמח גופו
 צומח וממנו טוב צומחים הענפים כך בשער הראש
 הנה הראש גופו צומח וטוב השערות צומחות ממנו
 שהראש הוא כסדן האילן והשערות הם הענפים לזה
 הביאו ראינו מן צינת הראש לצינת הבגדים שצריך
 שיצא מן הבגד גדיל והוא נחשב כקנה של צמח ובראש
 הב"ה ומן הגדיל צריך שיצא טוב ענף דהיינו
 החוטין הנבדלים המתחללים לבחן ולכאן כענפי הצמח
 וכשערות הראש אלא שלפי שבגשן צ"ן לפי הוראה
 הראשנה תחלה צמיחה הצמח שאינו צומח הוא אלא
 משהו אמרו ג"כ (מנחות מ"א) אין צינת אלא משהו
 והיינו שא"כ להיות גדול כ"כ כ"א כצמח בתחלה
 צמיחתו שנקרא צ"ן בהגכה ראשנה וכן אמרו שם
 ג"כ (שם) אין צינת אלא יוצא ועל זה שאין צינת
 אלא יצא לא הביאו ראינו כלל כי הוא מובן ממילא
 לפי הצמחו שגורם צ"ן מן יצא לשון יציאה וזה הענין
 כבר מוכח בקריאת השם צינת וא"כ ראינו לכך :
 ובצד חולשת הצמח צומח שהוא צ"ן שהוא עדיין
 יותר רך ונוח להסתלקל המושל הכחוב כל
 דבר שאינו של קיימא לצ"ן הצמח כמו כצ"ן יצא
 וימל (איוב י"ד ז') בבקר יצ"ן וחלק (תל"י ז' ו')
 אנוש כחציר ימיו כצ"ן השדה כן יצ"ן (שם ק"ג ט"ו)

וצ"ן ככל צבי תפארתו (ישעי' כ"ה א') וכל חסדו
 כצ"ן השדה יצא חציר ככל צ"ן (שם ת' ו') כנגד
 זה מצד מעלת הצ"ן שהוא תחלת תנועת הצמח
 להתגלות ולהתפשט ע"ס האדמה אחר שה' עמון
 ומכוסה בשרש דומם וחשוב כיתח המשל הכתוב שוב
 לשבח כל דבר שה' נעלם ועמון בענין רע שהתחיל
 שוב להתגלות בענין טוב וישובת בכניו צ"ן כמו
 יצ"ן ופרח ישראל (ישעי' כ"ו ו') ויצאו מעיר
 כעשב הארץ (תלים ע"ב ט"ו) ועליו יצ"ן נזרו
 (שם קל"ג י"ח) וברוב פעמים שהזכיר צ"ן הזכיר
 עמו ג"כ לשון פרח כמו ויוצא פרח ויצ"ן צ"ן
 (במדבר י"ו כ"ג) יצ"ן ופרח ישראל כן היוטה
 פרח הודון (יחזקאל ו' י') והוא מטעם שהציננה
 והפריחה שתי מעמדות ראשיות שבצמח שהציננה תחלת
 הצמיחה והפריחה (בליהען) תחלת עשיית הפירות
 של צמח שבוולת היצינה תחלה אין כאן צמיחה
 ובולת הפריחה תחלה אין כאן פירות אך צריך
 שהדע שאין ענין יצינה כאמר דוקא על התחלת היצינה
 מן השרש כי גם התחלת יציאת הענף מן הקנה
 והסדן והתחלת יציאת העלין מן הענף יקרא יצינה
 כי כל התחלת צמיחה אחר ההעלמה וטמינה יקרא
 צ"ן שלפיקך לא יקשה שוב מה שהקדים לפעמים
 פריחה לציננה כמו ויוצא פרח ויצ"ן צ"ן בפרח
 רשעי' כמו עשב ויצ"ו כל פועלי און שכפי הגרחה
 הוא שלא כסדר רוב הצמחים שייצו תחלה ואה"כ
 מוציאים פרח כי ענין צ"ן שבכאן אינו התחלת צמיחה
 מן השרש כ"א התחלת צמיחת העלין מן הענף שבקלת
 צמחים יקדם התגלות הפרח להתגלות העלין כמו שיש
 בחילין האפרסקים והחרוגים וכענין שאמרו ו"ל בתפוחים
 מה תפוח זה פריו קודם לעליו אף ישראל וכו' ופריו
 שאמרו היינו הפרח המתגלה בתפוח קודם שיתגלה העלין
 שהעלין הם עדיין במעמד הצ"ן (קאחאפע) :

יריעה נה

עלה שרף שניהם מורים על אותו הירק
 הדק הספוגי היוצא מן הצמחים
 שהאילנות ורוב שאר צמחים אינם ירוקים בעצמן אך
 יצאו מהם צמחים ירוקים דקים וספוגיים והם נקראים
 עלים ש' טרשים (לוי' ויחזקאלים במראה ובנורה
 יש מהן בעלי שטח רחב פרושים וספוחים כחיות נייד
 וכעשים